

K prvemu sešitku slovensko-nemškega slovarja Wolfovega.¹⁾

Vesel sem prejel prvi sešitek Wolfovega slovarja. Veseli me, da je gospod Pleteršnik vánj vzprejel tudi kajkavske besede, in to je storil po pravici, ker je Daničič v »Akademijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika«⁶ prejemal samó iz slovarjev kajkavske besede, iz drugih tiskanih knjig kajkavskih pa ne. Iz teh knjig, nekaj pa tudi od národa, imam zapisanih nekaj besed, katerih nisem našel v Pleteršniku, pa jih torej tukaj podajam; morebiti vzame katero v dodatek na konci dela. Besede, pri katerih ni nič zapisanega, nabral sem sam in časih dodal kraj, kjer sem jih slišal. Nekaj jih je tudi iz ogerske slovenščine. —

abecēvica f. = abecēda. Gašparoti: cvet sveteh 3'908 za koje ako ne znaš ovo ti celu skoro abecevicu pred oči tvoje postavljam. — *ač* = ker, ač, da . . = ker, če. — *ādamovčica* in *adūmovčica* f. neko jabolko. — *ágrad* m. *cytissus hirsutus*. — Interjekcije: *ahi* Zagrebec *pabulum spirituale* 1'403, *ahime* 5^a 49, *aih* in *jaih*, vae Fuček 120. — *āladar* m. ime konju. — *āldovnost* f. Vranič Robinzon 2'83 srdce njegovo vre na prvo čutilo je blažena slédjenja dobrovoljne ove aldovnosti. — *álíka*, *álkica* f. ime psici, *álkec* m. ime psu. Varaždin. — *ālon* m. *heleborus niger*. Samobor, lek za srab; otroci mu pravijo pūrič. — *āngelek* m. se zōve v Nedeljancih pri Varaždinu tisti, ki na rali prvi začne žeti. — *auhme!* interj. Zagrebec 1'378 sirote smo prez glasa ostale. Auhme! siccine te rapuit mors exsecrata? — *bábelnica* f. tista 'kopánja', v katero vino teče, ko se stiska. — *bábica* f. Rückerl, Massliebe. Mikloušič izbor. 117. — *bābičji*, adj. Hebammen. Matošek 1. 7 prazna čast in svojaglavnost je dvoje jarih kač v babčjemu srcu. — *bābični* = bābičji. Matošek 1. II. nekterih navukov sem le po vrhu zadeval, kateri so mrvico višji nad bābičnim vumam. — *bābin* adj. a) aviac Pergošič 33^b 34^b b) weiber-, Zagr. 5^a 176 veruvati babinomu prišeptanju. — *bábina* f. tudi: jedna tistih klad, na katerih stoji kotec ali svinják. Varaždin. — *babotrsovína* f. *berberis vulgaris*. — *babūrda* f. = babura. Zagr. 5^b 177 zgrabil je vrag baburdu. 1'343 ščrbaste krmežlive baburde. 505 to je ona peklenska prokleta baburda nenavidnost. — *báček* m. 1.) = brat: baček moj predragi Miškec ti ozvani, pes. 2.) = frater frančiškanski. Koprivnica. iz madj. bátya. — *bādžek* m. takó pravijo majhnemu človeku. Varaždin. — *bagūn* m. lepó okroglo svinjče, *bagúnica*, *bagúnička* f. okrogla prasica.

¹⁾ Ker tiskarna nima črk z dijakritičskimi znamenji, kakeršna rabi Wolfov slovar, čitaj se povsod: á = á, ā = â, é = ê, é = é, ē = ê, ó = ô, ō = ô, ó = ó, ō = ô, ò = ò, í = í, ī = ī, ú = ú, ū = ū.

Ured.

Varaždin. — *bahórnast* adj. Gašp. 1'209 od bahornaste mudrosti. — *bahornàt* adj. magicus. Gašp. 1'295 bahornata čuda činiti, iz mrtvih tel bahornatoga proroka. 1'604 meštrije nikakve ne znamo bahornate. 4'182 (192) pleh pred prag devoyke zakopa i nekoje bahornate réči izgovori. — *bājca* f. Erz., Steingrube. Nagy nav. 173 ona mejsta bregouv, gde medine (Erze) i kamenje kopajo, *bajce*, lüdi pa, ki je kopajo, *bajcare* zovemo. — *balandža* f. držalo meča, sablje, capulus. Gašp. 3'346 vu opadanju palaš iz nožnice z balandžum na zemlju špice oščočum gore osovljen vstanovi se. Matkovič 1'103 prijemljujuč balandžu sablje (pisano: balangya, brž iz madj.) — *bálesnica* f. platno, ki ima po sebi dol grabice. Ivanec. — *báletnica* f. bedenj, v katerem se 'rubje' to je perilo pari. — *balōn* m. je v Varaždinu Papierdrache, a kaj je v Kocijančiči Filotea s. Ferencsa Sale-siuša. 3'171 igre na piljar, balona, drčanje do plašča, šlake, damu . . ne znam. — *bandižati*, *bantižati* in *bantižáti*, proscribe od ital. bandizar. Gašp. 1'448 je zadovoljna bila videti ga iz varaša bandižánoga. Habledič ad. 756 ako je tomu tak, trebe bude goščenja bantižati. — *bānkaš* m. die Brieftasche. Gönczy 30 gda je nazaj k doumi prišo, komaj je ništeri groš meo vu bankaši. — *bānta* f. molestia, offensa iz madj. bántani je beseda jako navadna v govoru in v knjigah, da je skoraj ne gré izpustiti iz slo-varja niti slovenskega. Pergošič 58^a biti na bantu. Habledič ad. 65 nevolje i bante zakonskih ljudi. 66, 425, 663. Šimunič mar. 89. Zagr. 5^a 50. Ko-vačič kemp. 102 i. t. d. Od tod razven bantovati še: *banfítelj* offensor. Reš 127 fantenje nad bantitelom. — *bantovánik* m. impetitor Pergošič 27. — Tudi *bárat* m. iz ital. baratto se pogrésa; slišal sem: ovo more biti za barat = moglo bi se upotrebiti; to né za moj barat = tega ne morem potrebovati. V knjigi: Habd. ad. 209 z gospodu barat imati. Krajačević 209 jesi li z vragom imel kakov barat ali pajdášto? Zagr. 1'49, 129, 307. Gašp. 3'458 niti filera za svoj barat ni ostavila i. t. d. od tod *baratanje* Habd. zrc. 102 Mul. pos. 1394. Gašp. 3'470 i. t. d. — Taka je tujka: *barbér* = brivec in zdravnik zeló navadna v národu in v knjigah in od nje: *bar-berija*: Škvorc 86, barbérov adj. Zagr. 5^b 208, barbérski Jurjevič 63. — *bardon* m. = ostí: trizob, s katerim ribe lové. Varaždin. — *baríl* m. pomeni tudi bučo. Podsused pri Zagrebu, v Jaski govoré celó: vozili smo s polja baríla, to je buče ali tikve. — *barílček* m. je tudi neko jabolko. — *bārla* f. je visoka žena. Varaždin. — ad 'barli': slišal sem od Samoborca: rad bi, da bi mu na barle peneze posudil, to je: kar na besedo. — *bárna* f. ime kravi, *bárnek* in *bárno* m. ime volu, bržčas iz madj. — *bártolovka*, *bártolovčica* in *bártolščica* f. je neka hruška, zrela okolo s. Bartola ali Jerneja.

(Dalje prihodnjič.)

M. Valjavec.

K prvemu sešitku slovensko-nemškega slovarja Wolfovega.

(Dalje.)

bartōn m. = barkotōn. Habd. ad. 583 v Cipru je na morju bilo više od sto velikih ladži („ladyi“), bartōnov, galionov; torej je Murko prav zapisal. — *baržūnec* m. trak iz baržuna, ki ga v Zamladinci nosijo ženske okolo vrata — *baržūnen*, — žūna, adj. iz baržuna. Petretič 57 izide vun Ježuš trnovu korunu te baržunnu svitu nóseči (iv. 19'5 purpureum vestimentum). — Za *bās* baszgeige, govori se *bājs*, a v bas igrati: *bajsērati*. — *basūnjka* f. neka hruška, debela kakor nekdanj „maslec“ ali „zajtlek“. Sv. Ilija, Beretinci kraj Varaždina. — *bāšta* f. die Bastei: Jurjevič 167 grad je z grabum vtrdil i baštami. Vranič 2'91 okol bášte (od ital. bastia). — *batelēga* f. neko jabolko. — *batlga* f. der Glockenschwengel Čehovec v Medžimurji. — *bátrenje* n. das Aufmuntern. Matak 2'474. — *batritel* m. Petretič 202 batritel vu plače. Krajačević 349 ti si naš batritel vu nevolje. — *batrivo* adj. = batriven. Habd. zrc. 208, 210, 350, 435 jaka i batriva ti si Judit bila. i. t. d. stokrat. — *bážul* — *ulj* m. Fiole, — *bážulek* m. ocimum basilicum. Petretič 120 popévka na notu: poseal sem bažulek, poseal sem, draga ljuba. 2.) = bažulj. Jurjevič 32. — *bažulica* f. droben okroglast fižol več vrsti: bel, žolt, zelenkast, ne ovija se. — *bébas* m. ime volu. — *bēca* f. ime kravi. — *bēckati* stochern = betkati. — *becvár* m. der Bezoar Cant 471 prah iz becvara. — *bēčic* m. dim. od bēč. Habd. ad. 469 vse tak je od mene vtrgel, da mi jednoga jedinoga bečica né ostavil. — *bēda* f. nekovo drobno sladko jabolko. — *bedāčki* adj. od bedák. Mul. pos. 1038. — *bedāriti* bedārim Dummheiten machen, schwärmen. — *bedevnika* f. neka sliva. — *bednič-čla* m. dem. od bedenj. Jurjevič 120: niti s kupicami malimi pijemo, neg s celih pijani bedničev žeremo. — *bednjček* m. dem. od bednjič. Gašp. 1'272 dečaric vu bedniček iliti parilnicu punu vode je opal. — *békast* adj. = bekav, a *békav* (békav) balbus. Gašp. 1'393 zbog békavoga jezika njega razumeli nesu. 3'577 z bekavem jezikom. — *béklati*, govoriti, kakor kdor ima kehlo ali krof. — *běláča* f. ime beli svinji. — *bélan* m. bel vol. — *bélana* f. bela krava. — *bélas* m. ime belemu volu. — *bélava* f. bela krava. — *belēsniiti* belēsnem reči kaj nepremišljeno. — *beličnica* f. neko sladko jabolko. — *beliga* f. neka sliva. — *belika* f. bela ali modrikasta češnja. Prelok v Medžimurji. — *belinke* f. pl. olupki jabolčni, repni i. t. d. — *belinje* n. = belinke. — *béliš* m. bela koža za podstavo za sare. — *béloka* f. bela krava. — *belopōten, tna* adj. weissleibig. Habd. ad. 1038 budeš belopotne kukčece z lasi ali i iz rubač zimal. — *beložōllen-tna*,

weissgelb. Lalangue med. 87 scalina počne beložutna bivati. — *bēna* f ime psici. — *bendékati* lallen, Mulih škola 20 kak brže detca počnu kaj bendekati, naj njim mati presveta imena Jezuš Marija Jozef pobožno izgovarja. 470 kak brže dete počne i kaj bendekati . . . — *benedičica* f. acanthus germanica. — *benjüh* m. = trebuh der Wanst, Nagy navod za flisanja vu govorejnji i razmejnji 93: na trüpi má (krava) hrbet, dvouja rébra, črvou (benjüh, trobüh.) i viimen. — *beráčiti* sammeln: Kocijančič Filot. 461 pčelice ne moguče van iziti meda beračiti skrbe za svoje obvnoženje. — *berēčen-čna* paludosus; berēčna trava nymphaea. — *béreš* m. nekov sluga Nagy nav. 125 pri doumi jeste i služēčka držina, kakti dojka, hlápci (kočiš, béreš, govedár) hlapice. — *berk* m. widder: Škvorc 108 Jakob je ovcam i berkom šibje namočil. 190 Abrahamu je angel sablju zadržal, da sinu Izaku ne mogel glave odseči, neg je na mesto njega berk v grmu opazil; vidi birka (madj.) — *bērsan* mit Weinstein belegt. Mul. pos. 1410 (pijancem) su največkrat bersani zubi. — *bēš* béša m. neka strupena trava; kadar krava pogine, pravijo Varaždinci: bržčas se je beša najela. — *bīšvica* f. to, kar je Gorenjcu: pirkelj, crljena žnora na ošvicu. — *betežáti* kranken, leiden: Habd. ad. 184 da gdo ne štima, da bi samo židovsko ljuctvo nestalnostjum pameti svoje betežalo, domače pelde prece debele i škodljive imamo. 291 začel je sam gizdostjum betežati. 818 štimam, da bi kruto gustokrat betežali, da bi se listor te vinske kapljice okusiti mogli. zrc. 155 od ktere (gizdosti) duša beteža. — *betkáti* stochern, Mikloušič izbor 129 ono s čém se zubi betkaju, vu buxbaum olje omoči. — *beztkati-sicem*, herumlaufen, o otroku: kud bezičeš? — *bežitelj* m. kdor beži. Mulih Ferenc. 50. — *bīblati* 1) = cvrčati, 2) kadar se ušiva kokoš, raca i. t. d. s kljunom snaži in išče tekute, veli se: kokoš bibla. — *bīcati*: kadar se tele izpusti iz hleva, skače; to skakanje je bicati. — *bīčdlo* n. peitschenstiel, Gašp. 2495. — *bīčje* n. peitschenhiebe: Krajačević 143 zdrav budi ponizen vrat i hrbet našega J. Kr. za nas grešnike šakami zbuhan, šibjem te bīčjem zdrapan i strgan. 292 gda su ga šibjem i bīčjem od pét do vrhúnca k stupu privezavši bili. — *bīčtvo* n. Schustermesser iz tur. byčky. Škvorc 111 naj tankeši podplate tak znaju na strani obrezavati, da bi človek štimal, da su debeli kakti njihova bīčtva. — *bikovína* f. neko jabolko. — *bīmba* f. ime kravi. — *bīncek* m. klinec v igri *bīncekati se* = kranjski klīnčkati se. — *bīndek* m. mal nož. — *bīngule* f. pl. za mezinec debeli rezanci iz proste ržene moke, Art Nudeln. — *bīngulice* f. pl. tista sprava, kamor se igla dene, kadar se brusi. — *bīrčiti* bīrčim = izbirčen biti. — *bīrica* f. neka češnja drobna, rezka. — *bīroška* f. ime kravi. — *bīrov* m. mestni ali občinski sođnik, iz madj. biró. — *bī-sānjga* f. neka debela zelena hruška. (Zaježda). — *bīstrica*, *bistrica* in *bīstričanka* f. neka sliva. — *bītven* adj. wesentlich. Horvat prod. 3188 bit-

veno znamenje jedog vučenika Kristuševoga je ljubav bližnjega. — *bīn* m. die Schuld, Strafe. Trplák psalm 32.5 ti si odpústo bīn grejha mojega. 34.22 odúřjávcom toga pravičnoga ostane bīn njihov (delinquent). 34.23 vsi ki se na njega zavúpajo, bodo brezi bīna (non delinquent). 51.11 doli zbríši vse bīne moje omnes iniquitates meas dele. i. t. d. — *bitvenost* f. wesenheim. Horvat 3.188 samo ljubav čini duha i bitvenost krščanstva. — *bitvina* f. Schlägerei. Horvat 4.59 gda se pripéča vu jedni fari več svaje, bitvine i nevrednosti, kak ravno ove posvečene dneve? — *bívanje* n. Gašp. 2.108. — *bívec* = bijec percussor πλῆκτης Küzmič Tit. 1.7 ar je potrebno púšpeki biti . . . nej pivci nej bivci. — *bívost* f. das Sein, Wesen, substantia, ogerskoslov. Gönczy Pál: nouve abc. v Budini 1871, str. 32 nej dúgo, nego hasnovita bívost má pravo vrejdnost — 38 žitek je grünt bívosti človeka. Trplák psl. 39.6 bívost moja je kak ničes pred tobom. — *bívostni* wesentlich. Nagy nav. 27 vučitel bívostnejše tale etogo zgovárjanja vkúp sklenovši znouvič i znouvič je naprej dá. — *bísom* m. der Bisam: ,vezda buš ti videl, po čem je bizom'. — *blagorečljív* adj. wohlberedt. Gašp. 1.232 njega navučitel vu dijačkom jeziku blagorečljivoga imenuje. — *blagoslovnost* f. Cant. 151 kip blagoslovnosti. — *blagoželénje* n. Krajačević 147 včini me vuboga prez blagoželenja. — *blaznovljív* adj. Krajačević 79 spoméni se, če si gde govoril kakove réči gizdave, sramotne, nečiste, srdite, grozlive, ogovorlive, krivoprisežlive, blaznovlive, kletlive, špotlive, lažlive. — *bláženškí* adj. Habd. zrc. 199 gda je prišla d. Marija, šegavo je (dijak) nje blažensku lepotu jednom listor okom gledel. — *blášovíka* f. neko jabolko. — *blebákati* — bščem blöcken, ovca blebeče. — *blécniti* blēcnem kaj réči: Habd. ad. 323^a ako kaj blecne, taki mu protivnik vusta zapre. — *blédobélkast* adj. Mitterpacher 28. — *blédomoder* dra adj. e pallido lividus, Lalangue med. 212. — *bléka* n. pl. das Innere eines Kürbisses, ogerskoslovenski. Gönczy 35 na ednoj tikvi dvérca vreževa, teda ji bléka vö sčistiva. — *blekét* kéta m. = blejanje. — *blésast* adj. gestreift. — *bleščen* adj. blendend Habd. ad 475 skupec ako ođ glada i žeje umira, kakvo takvo bleščeno spričanje ima, s kem skuposti ime od sebe odmeče. — *blíkati* blíčem bieseln, krava blíče. Če pastir hoče, da mu krave ,blíču', prime klobuk v roke in govori do trikrat: sika tika potrpíka pet šest babzzzz. (Vidovec kraj Varaždina) = bzíkati.

(Dalje prihodnjič.)

M. Valjavec.

To je bilo poslednje poročilo deželnega odbora o Wolfovem slovarji, o katerem se v javnih sejah ni več govorilo in sklepalo.

Tudi deželni odbor ni ukrenil ničesar več, dokler se ni c. kr. deželno sodišče oglasilo dné 31. marcija 1874. leta z vprašanjem, kakó je z izvršitvijo Wolfove oporoke, v kolikor se tiče slovarja. Deželni odbor se je torej spet obrnil do knezoškofa Vidmarja, kateri je odgovoril dné 4. maja 1874. leta št. 429. — kaj, ne morem povedati, ker so se vsi akti, tičoči se Wolfovega slovarja, razven poslednjih treh iz leta 1874. založili, ne znam kam. Deželni glavar Kaltenegger jih je namreč vzel iz registrature, ko je sklical enketo, o kateri še izpregovorim, in jih ni več vrnil.

Deželni odbor je knezoškofov dopis naznanil c. kr. dež. sodišču dné 18. maja 1874. leta, in deželno sodišče je dné 20. junija 1874. leta odgovorilo:

»Dass bei dem Umstande, als der Verlass des Fürstbischöfes Anton Alois Wolf bereits mit Verordnung ddo. 11. Juli 1865 eingewortet wurde und diese Einantwortung in Rechtskraft erwachsen ist, nun eine abhandlungsbehördliche Ingerenznahme von Seite dieses Landesgerichtes wegen Verhaltung der Universalerben zum Vollzuge der Drucklegung eines slovenisch-deutschen Wörterbuches nicht mehr stattfinden könne, daher nur der ordentliche Rechts- und Klageweg für den Fall offen bliebe, wenn aus der letztwilligen Anordnung des Erblassers in Betreff der Drucklegung des besagten Wörterbuches eine grössere Verpflichtung der Universalerben abgeleitet werden wollte, als wozu sich sein derzeitiger Curator in der Erwiderung vom 4. Mai 1874, Z. 429 selbst herbeilässt.«

Deželni glavar je vzpričo tega dopisa sklical enketo, h kateri so bili povabljeni deželni odborniki Bleiweis, Costa, Deschmann, Murnik, potem knezoškof, stolni prošt Pogačar, kanonik Kramar, dr. Razlag, dr. Zarnik, L. Svetec, J. Marn, J. Šolar, J. Vavrû, M. Pleteršnik, M. Žakelj, J. Tušek, P. Kozler, dr. J. Poklukar in V. Kermavner. Enketa je zborovala dné 16. julija 1874. leta. Knezoškofa, dr. Pogačarja, Kramarja, dr. Bleiweisa in Svetca ni bilo k enketi. Naznanili so svoje misli v pismih.

(Konec prihodnjič.)

Dr. J. Vošnjak.

K prvemu sešitku slovensko-nemškega slovarja Wolfovega.

(Dalje.)

bliskanje fulguratio, *bliskati*; *blisikavica* f. Habd. ad. 571 Gašp. 3. 137 Vranič 1. 133, 183 i. t. d. — *blisikavina* f. Šimunič mar. 92. — *blagodárnost* f. Wohlthätigkeit. Koc. Fil. 3. 4. — *bližnost* f. die Nähe — poroda, Lalangue pupk. 60. — *bljútav* adj. = hrv. blütav Habd. ad 1046. človek, ki se v lenost

pusti, vse več je mlahov, bljutav, zaspan. Koc. Filotea 1.36 duše, kotere imajo ove jošče, privolnosti i gingavoče, meni se vide spodobne bljutavem deklčem, kotere nisu betéžni, nego vsi čini njihovi jesu betežni. — *blodnica* f. meretrix. Vramec kron. 5^b Japhet neke žene blodnice sin (blodník 19^a proti blodnikom nevernim). — *bōbek* m. dolg kol, s katerim se ribe izpod korenin podé iz globočine; je pa ali trokrak, ali pa ima peto od čevlja na konci pribito, da se s tem voda kalí. — *bobovnják* m. die Gartenkresse. Lalangue med. 293. Mikloušič izb. 145. — *bobunjak* m. beccabunga Lalangue med. 294. — *bōčkora* f. alter zerrissener Stiefel. — *bōčuga* i *bočuga* f. ime svinji. — *boděl* m. ogerskosl. Gönczy abc. 24 bodél smekne. — *bōdež* m. der Stachel des Igels. — *bog*: zli *bog*: Habd. ad. 468 med tem toga žena, detca, sluge i ostala družina zloga boga vživaju = hudo se jim godí. — *bōg* = ubog: vsaki bōgi dan jeden lieben Tag, vsaku bogu noč jede liebe Nacht. — *bogabojāsen* f. = bogaboječnost. Trplák psl. 34. 12. i. t. d. — *bogabojāznost* f. = bogaboječnost. — *bogačōnka* f. jabolko rdeče nakiselo kesnó v jesen zrelo. — *bōgati se* = bogmati se. — *bogčarīja* f. = siromaštvo. — *bogechīja* f. siromaštvo. — *bōgečki* = siromaški. — *bogīca bogīčica* f. neko jabolko. — *bōgniti* bōgnem: reči: bogme. — *bogoljūbstvo* n. = bogoljubnost. Kocj. Fil 3.3. — *bogomīl-īla* adj. duše bogomile Kocj. Fil. 3.7. — *bogomīlen-na* adj. Koc. Fil. 3.15 mi nemamo drugoga posla pred rukami, nego da dobri i pobóžni, mužke i ženske glave bogomilne postanemo. — *bogomīlnost* f. Koc. Fil. 1.4 tak človek doseči do križnoga sada *bogomīlnosti* krščanske ne sme se trsiti. — *bogomolja* f. Gottesanbetung. Krajačević v predgovoru: čuli su, da je gustokrat nje opominal na bogomolju govoreči: prosete i dati vam se hoče. Zagrebec 5^a 147 na kletve i blaznosti vusta ima odprta, a na bogomolju i spovedanje grehov svojih zaprta. — *bogomoljenje* n. Krajač. — *bogomōrec* m. Švigel 1.269 ecce homo! skriknul je krivični sudec Pilatuš proti ne ljudem, nego krvolokom i bogomorcem. — *bogomorski* Cant. 133 muku je pretrpel pri ljuctvu židovskom anda bogomorskom. — *bogonoseč* Krajačević 279 z bogom nas spravlja i skléplje i bogonoséče čini. — *bogoslāvkinja* f. ἡ θεολόγος Švigel 1.30 s. Barbaru za naj mudrešu jeste odebrali navučitelicu bogoslavkinju. — *bogoslovīja* f. (-slōvija). Kron 91^b. — *bogoslovnost* f. Theologie Reš 118 v peklu, kak vuči bogoslovnost, ne mogel on niti želeti niti prositi. — *bōgoten* folgsam, ogerskosl. Bárány: prve knige čtenjá 1871: Roditelje vnogo delajo ino se trūdiyo za svoje dejte. Nego z veseljom delajo ino se trūdiyo za nje, naj je samo ono bougotno ino dobro. — *bogovīt* adj. Gregor kapucin 17. — *bogozabljiv*, gottvergessen Vranič 2.82 nepokoren, bogozabliv postaneš. — *bogoznādnost* f. Kenntniss Gottes Reš 17 ne je to naturalska mudroznanost platonska, neg bogoznanost s. Paula. —

bojáznost f. = boječnost. ogerski kajk. — *bojezljív* adj. — boječ, Škvorc 9. — *bojiti* kämpfen: dober boj sem bojo, predge ogr. — *bojnišče* n. = bojišče Kampfplatz. Vranič rob. 2.254. — *bokáriti* se brünstig sein, svinje se bokare. — *bolháč* (buháč) m. Kristijanovič nač. 57 gdo je on, koji je kotrige buhe i zemeljskeh *buháčev* na takov način naredil, da oni svoj razlučni red imaju? (S. Augustin). — *bolhélnica* f. langes Nachthemd. — *bolhtr* m. Weibernachthemd. — *bōltati* wölben. — *bolvančár* m. idolis serviens. Kúzmich 1 kor. 5. 11. — *bombárda* f. die Bombe. Matakovič 2.452 Gašp. 2.336 4.288. — *bōmbek* m. Kugelchen z. B. nach der Erdäpfelblüte; majhen zvonec, ki se kravam obeša okolo vratú. Kuhglöckchen. — *bōmblek* = bombek. ogersl. — *bongwoci* m. pl. = bangaloci. — *bōnta* f. kahle Anhöhe. — *boriti* = siliti kam: krava borí v kvar, krave domom boríju. — *borovíčka* f. Nagy nav. 168 z semena (borovega) borovičko i vráštvó spravljajo. — *borovíčki* adj. Wachholder, in *borovíčki* adj. — *bortün* m. die Galeere. Jurjevič 108 morje se je s trhom bilo i bortuna težko bé trpéti preveč vode puna. Mul. pos. 857 obsudil ga je da ide na morske bortúne kak velimo na galije za devet let. — *bōšpor* m. Knoblauchbrühe. — *lōta* f. der Stock. — *bozdoganj* m. = buzdovan. Pergošič 71^b. — *bradávka* f. bradavica. — *bradóga*, *bradúga* f. ime svinji. — *bradišnjak* m. Hosenband. — *branílce* n. Windfächer. Gašp. 2. 634 z branilci hlad si je napravljajal. — *brásklav* adj. runzelig uneben Nagy nav. 67 slátajte po etom stoli. Jeli kaj je malo brasklav? Zdaj slátajte po glažojni. Jeli, kaj je gladka? — *brátenec* m. *brátinec* m. = bratranec. — *bratíčev* adj. Milovec 390. — *bratíčnica* f. dem. od bratična. — *brátin* adj. = bratov. Pergošič 12^b etc. — *brátovčina* = bratovščina. — *bravóga* *bravúga* f. ime svinji. — *brbotljívec* = brbljiv človek Matakovič 2.364 je nekoteri velik brbotlivec. —

(Dalje prihodnjič.)

M. Valjavec.

Prinos k slovenskemu knjištvu.

(Dalje.)

Izvestja za leto 1874/5.

Dunaj. Akademiška gimn. Šuman Josip: Die Wurzel „spar“ im Slavischen und in den verwandten Sprachen. 36 str. 8°.

Celovec. Drž. gimn. Borštner Vinc.: Zur Theorie der Potenzen von Kreisen und Kugeln. 10 str. 8°.

Beljak. Drž. realna in velika gimn. Knittl Miha: Physische Beschreibung der Umgebung von Villach. 22 str. 8°.

ljubljski profesorji Pleteršnik, Levec, T. Zupan, Kermavner, Vodušek, Wiesthaler, in podpisaneč: Levstik, dasi povabljen, ni se hotel udeležiti. Prof. Krek je mislil, naj bode slovar osnovan takó, da bi bil na vrhunci sedanje leksikalne znanosti, torej obširen. Knezoškof je ugovarjal, da bi ga morali potem Slovenci zopet čakati leta in leta in da bi preveč veljal; da je bilo že prvega dela natisnjenega več nego treba in da se ne prodaja dovoljno. Zató da je treba bolj praktičnega in ne takó obširnega slovarja, na podlagi že nabranega gradiva. Tej želji so se navzočniki koncem uklonili in izbrali odbor za priprave slovarja. V ta odbor so stopili vsi navzočni profesorji in Koblar. Prof. Krek je obetal prevzeti končni pregled gradiva, po odboru pripravljenega, in ostati v vedni zvezi z delujočim odborom, kateremu je bil za podpredsednika izbran prof. Pleteršnik. (Gl. »Slov. Narod«, št. 229. 1880. leta). —

Toliko o zgodovini Wolfovega slovensko-nemškega slovarja do leta 1880. O daljnjem delovanju tačas izvoljenega odbora, o pripravi za slovar in njega končni uredbi bode menda poročal prof. Pleteršnik v obetanem predgovoru k prvemu delu.

Dr. J. Vošnjak.

K prvemu sešitku slovensko-nemškega slovarja Wolfovega.

(Dalje.)

brbotáti: puran brbóče. — *brčálka* f. = gorenjski: drglja, otroška igrača: orehu se izvrtajo tri luknjice, jedna proti drugi, a tretja spodaj. Skozi nje se izpravi jedro in vse, kar je v lupini, skozi nasprotno luknjico se porine klinčec takó porezan, da se lahko obrača. Nánj se na drugi kraj, kjer gleda iz luknje, pritrdi ali spet cel oreh ali kaj drugega okroglega. Na klinčci je privezana debela nit sredi oreha, ki se potegne skozi spodnjo luknjico, namota na klinčec, in če se za njo potegne, obrača se klinčec z orehom z brčanjem. (Vidovec kraj Varaždina.) — *brčkati* pritscheln. — *brébor* m., neko drevó; ako ženska pojé njega seme, verujejo, da zanósi brez moškega. — *brébrovina* f. berberis vulgaris. — *brécati* se, sich vor Schrecken recken. — *bremenen*, *menna* = noseč: Vramec kron. 46^b Elizabeth osta noseča ali bremenna. — *brénkati* = grude na orani njivi z motiko drobiti (gorenjski). — *brzskven* adj. Pfirsich-Habd. ad. 391 Škvorc 84. in *breskvín*, Mikloušič izb. — *brézána* f. ime kravi. — *brežánčec*

dim. od *brežanek* brežanjek, Anhöhe, erhöhter Ort. Habd. ad 566 stavši na jedan brežančec začel je karati. 44 gda bi on (Adam) bil na jednom brežanku vu paradizomu sedel... i prečesto. — *brežančič*: Habd. ad. 360, za tem sta biskup na jeden brežančič i ljuctvu reče:... — *breždžiti* se = vedriti se. — *briga*, *brigica* f. ime kobili. — *brisāčnjak* m. sprava, kjer visi brisač ali brisa. — *britje* n. das Scheren Vramec kron. 89 ovca na britje pelana. — *brždžalka* f. Klysterspritze, Lalangue med. 332. — *brišole* f. pl. die Karbonade, vidi bržola. Gašp. 3.437 cvrči pripekano meso kakti brižole pri ognju. — *brkati* brkam reizen. — *brkav* adj. = kosmat. — *brkno* n. = obrvi. — *bručak* m. = brčalka. — *brujāča* f. = brana die Egge. — *brnje* n. kravji gobec. — *brodarija* f. das Schifferwesen. Vranič rob. 2.171. prez potrebnoga vu brodariji znanstva. — *brođenje* n. das Schiffe, Matakovič 1. 263 2.39. — *brodotōmlje* n. Schiffbruch Vranič 206, 2.171. — *brodostaja* f. der Hafen. Vranič rob. 2.311 Portsmouth ne samo brodostaja, nego isti varaš tako se zove, ima segurnu brodostaju. Kristianovič nač. 10 je na brodostaju došel. — *brodotērina* f. ein gestrandetes gescheitertes Schiff, Vranič rob. 2.191 komaj mogel je vreme dočakati, da z novič odtisniti i brodoterini nazad se dopeljati bude mogel. — *brodovišče* n. = brodišče, kronika 156. — *brodōvni* adj. kronika 60^b. — *brohānje* n. starkes Husten Lalangue med. 132. Kašelj zaradi velikoga brohanja telo muti. 184 krv koja s kašlom i z brohanjem iliti štropotom pljuč čez vusta vun se hrta. — *brōhati* keuchend husten. — *brojēnje* n. das Zählen. Mul. pos. 1449 sede pri penez brojenju. — *brokāt* m. der Brokat. Zagrebec 1.441. vu morje hita vezda baržun vezda brokat. — *brōkati* *brōčem* = hrokati: svinja broče. — *brōkniti* brōknem, i brōktati brōkčem, broktniti; — *brotnika*, *brutnīka* f. neko jabolko, žolto, sladko. — *broždžalka* f. trozob tolkač, s katerim se grozdje iz pute v presiko vsuto tolče, da se „namošti“, zove se i greštalka. — *broždžāti*, grozdje iz pute v presiko vsuto tolči, zove se tudi grēštati. — *bručalka* f. = brčalka. — *brūkanje* n. ? Škvorc 18 tak se je treba bojati globušev kakti kebrov, brukanja, valjda = hrv. brūkanje derisio. — *brūkla* f. = burkla. — *brūkevica* f. Weidenruthe zum Korbflechten. — *brūliti* brüllen, schreien, grunzen, Trplák psl. 74.4 neprijatelje tvoji brūlijo na srejdji v tvojih hižaj, Gönczy 92 svinje brūleč bežijo domov. — *brunāst*, *āsta* (brnāst) bräunlich, braun. ogersl. Nagy navod 93. jeso bejle, črne, žute, brnāste i pisane krave (51. 60. 76. 91.) — *brunčati* = brenčati Švagel 1.148 čmele veselo brunče, Kocijančič Fil. 4.29 pusti nje okolu tvojeh vuh brunčati. — *brunčēnka* f. neko jabolko. — *brūta* = brotnika, i brūtne jabuke. — *brvēnce* n. dem. od brvno, ogr. Göncy 73 eti so brvēnce, s šterimi je dvor vse okouli notri zapravljen. — *brvēnje* n. Balken Habd. zrc. 467 iz jakoga hrastovoga brvenja. — *būbač*

m. die Knopper, zove se i gubač, skipek, zevrēlec, vūčec. — *bubánjčec* die Beule, Geschwulst, der 'Höcker. — *bubánjek*, *bánjka* m. Anhöhe: zidi na bubanjek pak boš videl dol. Fuček 63. do zemlje bili su vnogi oštri pečine bubanjki iliti vrhunci. 2) eine Geschwulst bei Rind und Ross. — *būblenjāk* m. ime konju. — *būbniti* būbnem einen Faustschlag versetzen Habd. ad 998. Zagr. 5^b 177. i ungeschickt fallen. — *būcati*: svinja buca na koga, kadar ji ne dá miru, pa hoče nanj. — *būclast* adj. backicht. — *būčāk* m. ime prascu. — *būčenje* n. od *būčiti*. Habd. ad 167 varaš se na njega buči. — *būčven* adj. Kürbiss-, Vranič, rob. 212 bučvenimi koščicami. — *būdi* pl. m. je selski term. tech. za selske komisije (Kupljenovo). — *būdnjak* m. = bobek. — *budnjilo* n. = budnjak. — *būfa* f. krava trbušasta. — *buhtēti* schwellen Lalangue pupk. 134 kadar prestane odtok, mesečni, cecki po malom buhteju. — *būjs būjs!* tako se kravam sol ponuja. — *bukovščāk* m. ? Habd. ad. 821 jače se nekteri i brže katanica muštakovičem kakovem ali drugem dišečem vinom ožere, nego njegov gospodin petrovščakom, goljakom. bukovščakom, slamum etc. — *būkevan* m. = bukvež. — *būla* f. ime psici. — *būmba* = bōmba, kron. 210. — *bumbāk* in būmbak m. Baumwolle. Habd. ad. 1159 Vranič 108. 1117. — *būncek* m. der Schinken. — *būndaš* m. Schafhund. — *būndica* f. ime psici. — *būnta* f. die Beule = bunka 2.) Vranič rob. 1234 — *burāna* f. ime kravi. — *burbūkati* būčem: puran burbuče. — *būrkica* f. ime psici. — *būrla* f. Fusswunde Habd. zrc. 133 Elizabet je krastavem i burlavem ljudem njihove burle i kraste spirala. ad 592 kteri grehi jače smrde nego vse burle, vse telovne gube. 1058 da bi ljudi njihove burle videli, brže bi jim se smilovali Gašp. 2714 i. t. d. — *būrlav* adj. wund an den Füßen, fratt, koji ima burle. Habd. zrc. 55.133 ad 1021 1059 Škvorc 340 Zagr. 5^a 237 Gašp. 1557. — *būrlavec* m. kdor je burlav. Habd. zrc. 59 ad 1058. — *būskanje* n. fulguratio Šimunič mar. 34 slov. bi bilo bolskanje stsl. blōskanije. — *būša* f. majhna in debela krava. — *būštica* f. Sammelbüchse in den Kirchen. — *butica* f. der Mohnkopf — *būtola*, *būtula*, *butolāča*, *butolēnka* *būtolna* f. neko jabolko beložolto. — *buvēti*, *būveti*, *buvīm* stiēren Habd. ad 558 gda smo v goščenju, i dobre volje moramo biti, bumo kot fratri mučali, ali listor v zdele kot voli v jasje buveli? — *būzati* lecken. — *bužlānjka*, *bužlēnka* f. neko jabolko. — *bzičati* spritzen, Škvorc 163 komu je na mesto krvi mleko iz grla bzičalo. 2) sibilare Habd. zrc. 35 kače su špičastemi jeziki proti njemu bzičale. — *bzikati* sibilare Habd. ad. 545 pōvsud bzikaju te čemerne kače ubique sibilant hi colubri. 2) = blikati bieseln.

(Dalje prihodnjič.)

M. Valjavec.

K prvemu sešitku slovensko-nemškega slovarja Wolfovega.

(Konec.)

cāgniti, cāgnem, impf. zaghaft sein. Lalangue med. 107 koj predi srdito i bahato je se držal, potlam cagne i pokornoga se čini. 2) mager werden, dete, svinjče cagne. — *cakājzdriti* cakājzdrim herumschleppen: vuvek ga mora sobum cakājzdriti — kaj te hlače cakajdriš? — *cālka* f. die Schaukel, *cālkatī* schaukeln. — *cāmplati* gehen nach Wolfsart. Nagy nav. 88 dvā lačnīva vukā sta prouti njima camplala. — *cānjkar* m. der Hadernsammeler. — *capáš* m. ein Fussteig quer hinüber, idem po capášu; Abweg. Češče se sliši cepáš. — *capīkniti* capīknem = crkniti. — *cāpkati* = po blatu tancati. — *cāprag* m. die Schabracke Habd. zrc. 742 miš načne negda i zlatom našvene vilahne, obruse, ručnike, rubce i škrlatne baržunaste škofijom šivane sage, poplune, caprage, halje etc. Tudi imata besedo v slovarji Habelič in Belostenec. — *cārga* f. der Wortstreit, *cārganje* das Streiten mit Worten. — *cārni* cārnem impf. abmagern. — *cárovnik* m. der Zauberer Gašperoti 3'876, 4'221 za čarovnik. — *cavonéti* ogrs. Nagy nav. 112 glavou i šinjek ji (puri) mozolna goulā koža pokrīva, na štere konci drūgi zrás cavonī doli (herabhängen?) — *cécek* m.: devojkini cecki je neko sladko jabolko. 2) cecek = Saugwerkzeug. 3) die Pfanne des Gewehrs. — *cécavka* f. Nagy nav. 44 imenūjte eti vu šouli bodouča vsa ona dugovanja, štera bom jas s palicov kazao . . . rovatek tégivka, olouvnik, papir, piska, ténta, pero, kalamářiš, krájda, pérnik, cécavka, zavča nouga . . . — *cēcni* = cecátji, cecna dečica Švagel 1'390. — *cēdriš* diča m. posoda, s katero se vino podceja. — *cēdula* *cedúlica* f. Zettel Zettelchen (od schedula). Krajačević 182 Fuček 206, i v Varaždinu. — *cēkati* cēkam = cécati. — *cekīnec* m. = cekinek. — *ceketāti* cekéčem, mnogo mrmrati komu, kadar se skregajo ali sporekó. — *cēkniti* cēknem ogr. Trplák psl. 38'19 vadlūjem nepravdenost mojo i ceknem se za grejh moj grč. μαρμυρήσω stsl. popekō sē o grēsē moemž. a 77/4 ἡδολέσχησα stsl. vlskrbēhn sē ceknem se; Nagy nav. 88 busulsz. te? cekneš se ti? En nem busulok jas se ne ceknem; tedaj besorgt sein. — *cēlec* m. unbetretener Weg. Mulih pos. 1434. — *cēlehen* adj. samó: cāl cēlehen n. pr. Habd. zrc. 321 po vseh teh letih cela celehna ostaje vekivečnost. a.d. 234 kteri k jednemu obroku lahko je pojel sirovo tele célo célehno i. t. d. — *celiš* m. Vranič rob. 1'143 tkalec potrebuje svoj tkalečki stan, brdo i prejšu i snovače i celiš . . . celiš pak se dela iz mele. — *cēlebko* m. ime konju. — *celōča* f. = célost. *cēndrati* greinen, kaj nad njim cendraš? — *cepan'ca* f. neka trda blede-

žolta češnja. — *cepáš* tudi *capáš*, ali rejše, via trita po slovarji Habledičevem in Belostenčevem, v obče Querweg idem po cepašu, figur. Abweg. Kocijančič Fabiola XXIII gde sveti Ferenc Salesius način iz cepaša puta iziti navuča. — *cepléžiti* in *ceplúžiti* cepléžim ceplúžim schnitzeln, čisto na drobno kaj rezati ali strugati. — *cepovjē* n. Matakovič 2.249 on bog, koji mladícam, cepovjú, povrtelju i trávam tak darežliv je, da . . . — *cerovka* f, Art Melone Habd. ad. 580 vidi lepu cerovku dinju.

M. Valjavec.

Prinos k slovenskemu knjištvu.¹⁾

(Dalje.)

Izvestja za leto 1880./1.

Dunajsko Novo Mesto. Drž. gimn. *Šuklje Franč.*: Zur Geschichte der Septemberereignisse des Jahres 1792. (Nadaljevanje.) 28 str. (Gl. iste gimnazije izvestje za leto 1879./80.)

Maribor. Drž. gimn. *Horák Franč.* (Moravec): Das Bachergebirge (Monographie I. Theil). 20 str.

Ptuj. Dež. mala gimn. *Głowacki Jul.*: Ueber die Stellung des Unterrichtes in der Mineralogie an unseren Mittelschulen und insbesondere an den Gymnasien. 8 str. (Gl. iste gimn. izvestje za leto 1876./7.)

Gorica. Drž. gimn. *Maionica Henrik*: Aquileja zur Römerzeit. 28 str. in jedna tabla.

Inšpruk. Drž. gimn. *Hočevar, dr. Franč.*: 1.) Ueber das Combinieren zu einer bestimmten Summe. 23 str. 2.) Zur Lehre von der Theilbarkeit der ganzen Zahlen. 5 str.

Teschen. (Združena) drž. gimn. *Petschar Mihael*: De Horatii poesi lyrica. II. 20 str. (Gl. iste gimn. izvestje za leto 1879./80.)

Kotor. Slovanska realna in velika gimn. *Rutar Simon*: Starine boko-kotorske. (Nadaljevanje). 27. str. (Gl. iste gimn. izvestje za leto 1879./80.)

Serajevo. C. kr. realna gimn. *Perušek Rajko*: De scholarum Bernensium origine et auctoribus, argumento et indole. 32 str.

Izvestja za leto 1881./2.

Gradec. Druga drž. gimn. *Krašan Franč.*: Beiträge zur Geschichte der Erde und ihrer Vegetation. 18. str. (Gl. celjske gimn. izvestje za leto 1875./6. in leto 1878./9.)

¹⁾ »Prinosu k slov. knjištvu« leta 1879./80. naj se pristavi: *Brno.* Druga nemška drž. gimnazija prinaša leta 1880. spis prof. *Janka Pajka* »Principien der Newtonischen Inductionsmethode. 17 str.

Ljubno (Leoben). Dež. srednja šola. *Papež Ivan* (poroj. v Boštanji na Kranjskem leta 1838., sedaj na dež. veliki realki v Gradci): Das gewöhnliche Interpolationsverfahren bei den decadischen Logarithmen, den natürlichen trigonometrischen Zahlen und deren Logarithmen und die Grenzen seiner Zuverlässigkeit. 64 str.

Maribor. Drž. gimn. *Horák Franč.*: Das Bachergebirge. II. Theil. 21 str. (Gl. iste gimn. izvestje za leto 1880./1.).

Celovec. Drž. gimn. *Scheinigg Ivan*: Die Assimilation im Rosenthaler Dialect. Ein Beitrag zur kärntnisch-slovenischen Dialectforschung. 23 str.

Brno. Druga nemška drž. gimn. *Pajk Janko*: Grundsätze der wissenschaftlichen Forschung. 15 str.

Maribor. Drž. vel. realka. *Neubauer Karol*: Das Kloster St. Paul im Lavantthale in den Jahren 1091—1159. 35 str.

Celovec. Drž. vel. realka. *Hartman, dr. Vinc.*: Das Ossiacher Seethal und seine Ränder. Ein Beitrag zur näheren Kenntniss der Kärntner Seen. 46 str. in jedna karta.

Trst. Drž. vel. realka. *Swida, dr. Franč.*: Ein historischer Streifzug durch Triests Umgebung. 36 str. (Gl. iste realke izvestje za leto 1876./7.).

(Dalje prihodnjič.)

V. Bežek.

Književna poročila.

V.

O jeziku Prešernovem.

(Dalje.)

Poročevalcu o znanstveni razpravi mora biti sevéda prva naloga ta, da navéde iz razprave take točke, katere se mu zdé posebno važne z ozirom na različna mnenja, oziroma o katerih se mu zdí, da treba pisateljevo trditev ali razlago kakorsižebodi korigirati. Kar je prav tolmačenega, ne kaže ponavljati. Ako pa se v nekaterih točkah ne strinjam z g. pisateljem, menda mi tega nihče ne bode zasukaval takó, da slovničarim po svoji glavi in da se delam močnejšega slovničarja od drugih. Vsaka glava rodi svojo misel. Vodi me jedino zanimanje za Prešerna in za pravo tolmačenje njegovega teksta, a tudi zanimanje za slovenščino sploh, katero izkušamo vsak navrniti v svojo strugo . . .